

ТЕКСТ 9

Б. ЛИНГВИСТИЧЕСКА СЕМАНТИЗАЦИЯ

Начините за лингвистическа семантизация са следните:

1. семантизация чрез ситуация, контекст
2. тълкуване
3. синоними – антоними
4. превод

1. Разкриване на значението чрез ситуация, контекст

Този начин за семантизация се използва при разноезикови групи и при липса на контактен език между преподавателя и обучаемите. Контекстът трябва да бъде точен и лесен за разбиране. В този случай се използва пример или примери, в които новата дума се подразбира от смисъла. Така например, ако трябва да обясним думите „млад – възрастен – стар“ можем да използваме следните изрази:

Той е на 10 години. → Той е малко момче.

Той е на 18 години. → Той е млад.

Той е на 30 години. → Той е млад.

Той е на 35 години. → Той е млад.

Той е на 55 години. → Той не е млад. Той е възрастен.

Той е на 80 години. → Той не може да ходи. Не е малък, е млад, не е възрастен. Какъв е той? Той е стар.

Ако например трябва да обясним глаголите „приемам – отказвам“ можем да използваме следната ситуация:

А. Хайде да отидем на кино.

Б. Добре, съгласна съм, искам.

Преподавател: *Какво прави А.? А. предлага на Б. да отидат на кино. Какво казва Б.? Иска ли? Може ли? Казва ли „да“? Съгласна ли е?*

Обучаеми: *Да, тя е съгласна. Тя казва „да“.*

Преподавател: *А. предлага, Б. казва „да“. Тя „приема“ поканата.*

Тя „не приема“. Тя „отказва“.

2. Тълкуване

Това е кратко описание, определяне на понятията. И тук, както и в предишния случай, обяснението трябва да става само с абсолютно познати думи и изрази, доколкото, разбира се, това е възможно, тъй като да се тълкуват непознати думи с други непознати няма никакъв смисъл. Естествено този метод е характерен за етапа, когато обучаемите имат някакъв резерв от лексика.

Извод:

Семантизацията чрез контекст и тълкуване обикновено се използва заедно, думата се обяснява чрез контекста, след това се тълкува, а на края се дава пример или примери за затвърдяване на новите думи. Този метод е добре да се използва в комбинация с онагледяването (там където е възможно), за да се изключи всяко съмнение за евентуално грешно разбиране.

3. Синоними и антоними

Този метод може да се използва още в началния етап, но доста по-ограничено. В средния и напредналия етап от ЧЕО трябва да се прилага усилено. Например, някои от думите и понятията, които евентуално бихме могли да обясним чрез синоними и антоними са следните:

поставям = слагам

бързо ≠ бавно и др.

4. Превод

Това е най-бързият и най-икономичният начин за семантизиране. Печели се време и практически не съществува опасност за неправилно разбиране. Има опасност обаче преводната дума да не покрива напълно значението на

новата дума (напр. κάθωμαι → седя / сядам, ξαπλώνω → лежа / лягам, στέκομαι → стоя / заставам и др.

Преводът обаче има и някои недостатъци. Преди всичко не се развива мисленето на обучаемите. Някои експерименти са доказали, че думите, които се семантизират чрез превод, се забравят по-бързо от думите, които са семантизирани с безпреводните методи. Пример: сънувам / мечтая = ονειρεύομαι. Затова е добре преводът да се използва в комбинация с онагледяването и тълкуването.

Чрез превод не могат да се семантизират и граматичните категории, тъй като те не винаги съвпадат по значение (Минало свършено време ≠ Αόριστος), а някои категории просто не съществуват в родния език на обучаемите (напр. преизказно наклонение, бройна форма на съществителните и др.).